

Чумакова Тетяна Костянтинівна,
аспірант докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СУБ'ЄКТА НЕЗАКОННОЇ ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО, КОМУНАЛЬНОГО МАЙНА

Оскільки приватизація як один із механізмів управління державною власністю стала ознакою кінця минулого тисячоліття, то процеси роздержавлення та приватизації в Україні набули надзвичайно важливого значення на сучасному етапі розвитку суспільства. Вони стали основою побудови ринкової економіки, появи різних форм власності, надання приватній власності вагомого місця, а відтак відіграють неабияку роль у входженні України до світової та європейської економічної системи. Саме від приватизаційних процесів, їх законності, доцільності та ефективності залежить розвиток країни загалом і підприємництва, зокрема, а також добробут кожного громадянина.

Будь-яке кримінальне правопорушення вчиняє суб'єкт, який є обов'язковою ознакою кримінального правопорушення, згідно положень статті 11 Кримінального кодексу України (надалі – КК України). Без суб'єкта кримінального правопорушення, відповідно не має і самого кримінального правопорушення. Враховуючи, що незаконна приватизація державного, комунального майна (за статтею 233 КК України) вчиняється суб'єктом кримінального правопорушення, а саме фізичною, осудною особою, яка на момент вчинення кримінального правопорушення досягла шістнадцятирічного віку, але будь-яких інших вимог чи обмежень КК України не встановлює.

Більшість фахівців у галузі кримінального права відстоюють позиції, що в досліджуваному складі кримінального правопорушення має місце спеціальний суб'єкт. Так, наприклад, С. Пилипчак зазначає, що характерним є те, що суб'єктами даного виду кримінального правопорушення є особи, що володіють спеціальними знаннями у сфері приватизації [1, с. 137]. Натомість Н. О. Гуторова зазначає, що суб'єкт незаконної приватизації державного, комунального майна є загальний [2, с. 289].

Разом з тим зрозуміло, що суб'єктом кримінального правопорушення – незаконної приватизації державного, комунального майна є особа, що є суб'єктом правовідносин, пов'язаних з приватизацією державного, комунального майна.

Згідно положень статті 6 Закону України «Про приватизацію державного, комунального майна», суб'єктами приватизації є: 1. державні

органи приватизації; 2. місцеві ради, органи приватизації територіальних громад; 3. покупці.

Фонд державного майна України, його регіональні відділення та представництва у районах і містах, органи приватизації в Автономній Республіці Крим становлять єдину систему державних органів приватизації, згідно положень статті 7 Закону України «Про приватизацію державного, комунального майна».

Державні органи приватизації утворюють аукціонні комісії, укладають договори з радниками, які беруть на себе зобов'язання щодо надання послуг у процесі приватизації об'єктів державної власності, у тому числі пошуку потенційних покупців об'єктів приватизації. Відповідно, і ці суб'єкти стають суб'єктами приватизаційних правовідносин і можуть стати суб'єктом кримінального правопорушення – незаконної приватизації державного, комунального майна.

Покупцями об'єктів приватизації за статтею 8 Закону України «Про приватизацію державного, комунального майна», можуть бути: 1) громадяни України, іноземні громадяни; 2) юридичні особи, зареєстровані на території України, крім передбачених частиною другою цієї статті; 3) юридичні особи інших держав, крім передбачених частиною другою цієї статті.

Положеннями Закону України «Про приватизацію державного, комунального майна» також передбачено перелік осіб, які не можуть виступати покупцями в приватизаційних відносинах. Відповідно, у випадку, коли особа, що не має права в силу положень Закону бути покупцем, тобто суб'єктом приватизаційних відносин, все ж таки стає учасником таких відносин, така особа стає суб'єктом кримінального правопорушення – незаконної приватизації державного, комунального майна.

Незаконна приватизація державного, комунального майна шляхом заниження його вартості через визначення її у спосіб, не передбачений законом, може нерідко вчинятися за допомогою пособництва певних суб'єктів, а саме суб'єктів оціночної діяльності.

Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», суб'єктами оціночної діяльності називає: 1. суб'єктів господарювання, що зареєстровані в установленому законодавством порядку, а саме фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, а також юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, які здійснюють господарську діяльність, у складі яких працює хоча б один оцінювач, та які отримали сертифікат суб'єкта оціночної діяльності відповідно до цього Закону; 2. органи державної влади та органи

місцевого самоврядування, які отримали повноваження на здійснення оціночної діяльності в процесі виконання функцій з управління та розпорядження державним майном та (або) майном, що є у комунальній власності, та у складі яких працюють оцінювачі. Оцінювачами можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які склали кваліфікаційний іспит та одержали кваліфікаційне свідоцтво оцінювача відповідно до вимог цього Закону. Відповідно, у випадку вчинення кримінального правопорушення, а саме незаконної приватизації державного, комунального майна шляхом заниження його вартості через визначення її у спосіб, не передбачений законом, суб'єктом такого кримінального правопорушення може бути оцінювач.

Окрім фахівці зазначають, що суб'єктом аналізованого нами складу кримінального правопорушення може бути як громадянин, так і службова особа, у службові обов'язки якої входить виконання законодавства щодо приватизації державного та комунального майна [4, с. 403]. Посадові особи органів приватизації, інших органів виконавчої влади несуть кримінальну, адміністративну, матеріальну та дисциплінарну відповідальність за порушення законодавства про приватизацію, згідно положень статті 29 Закону України «Про приватизацію державного, комунального майна». Таким чином, суб'єктом кримінального правопорушення незаконної приватизації державного, комунального майна може бути посадова особа.

Окрім наведених вище, О. О. Дудоров суб'єктами даного складу кримінального правопорушення пропонує визнавати засновників та власників юридичних осіб – покупців державного чи комунального майна [5, с. 859].

Підсумовуючи викладене, можливо назвати наступних суб'єктів складу кримінального правопорушення – незаконної приватизації державного, комунального майна: 1. Суб'єкти приватизації: (посадові особи державних органів приватизації, а саме Фонду державного майна України, його регіональних відділень та представництва у районах і містах, органів приватизації в Автономній Республіці Крим; посадові особи місцевих рад, органів приватизації територіальних громад; покупці, а саме фізичні особи, як громадяни, так і іноземці; покупці, а саме представники юридичних осіб, як зареєстрованих на території України так і іноземних держав, що приймають рішення щодо приватизації, якими можуть бути як власники/засновники юридичних осіб, так і директор, як виконавчий орган; покупці, які в силу положень закону не мають права бути суб'єктом приватизації); 2. Оцінювачі.

Список використаних джерел

1. Пилипчак С. Криміналістична характеристика незаконної приватизації майна. *Право України*. 2003. № 5. С. 134–139.

2. Гуторова Н. О. Кримінально-правова охорона державних фінансів України : монографія. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2001. 384 с.

3. Про приватизацію державного майна : Закон України від 04.03.1992 № 2163-ХІІ. URL: <https://zako№.rada.gov.ua/laws/show/2163-12/ed20040311#Text>.

4. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. Особлива частина : у 2 ч. / під заг. ред. М. О. Потєбенька, В. Г. Гончаренка. Київ : Форум, 2001. 942 с.

5. Дудоров О. О. Злочини у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика : монографія. Київ : Юрид. практика, 2003. 924 с.

Шаблій Ірина Вікторівна,

слухач магістратури ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ

ВОЄННИЙ СТАН ЯК ОБСТАВИНА, ЩО ВПЛИВАЄ НА КВАЛІФІКАЦІЮ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Кваліфікація кримінальних правопорушень має надзвичайно важливе значення, тому що саме відповідна правова оцінка конкретного суспільно небезпечного діяння породжує наслідки різного рівня, які мають своє відображення у багатьох сферах суспільного життя.

У теперішній час в Україні надзвичайної актуальності набуває дослідження проблеми кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення, вчинені в особливих умовах, пов'язаних зі збройною агресією Російської Федерації та в період воєнного стану в Україні. Вчинення цих правопорушень в обумовлений час та в певній обстановці негативно позначається на національній безпеці України, а також її обороноздатності. Отже, дослідження проблематики особливостей кримінальної відповідальності в умовах правового режиму воєнного стану та бойовій обстановці, має підвищену актуальність.

У зв'язку із введенням воєнного стану по всій території України були прийняті закони, які змінили Кримінальний кодекс України (ККУ), посиливши кримінальну відповідальність за ряд злочинів в умовах воєнного стану. Одними з цих законів є ЗУ «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану» № 2113-ІХ та «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство» № 2117-ІХ від 3 березня 2022 року. Відповідним рішенням законодавця,